

ЗАТВЕРДЖУЮ
директор Науково-дослідного інституту
вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса Національної
академії правових наук України
В. С. Батиргарєва

АНОТОВАНИЙ ЗВІТ
про виконану роботу у 2020-2021 роках у рамках реалізації проєкту
із виконання наукових досліджень і розробок
«Соціально-правові та кримінологічні наслідки поширення пандемії
та шляхи їх усунення в Україні»

Назва конкурсу: «Наука для безпеки людини та суспільства»
Реєстраційний номер Проєкту: 2020.01/0155

Підстава для реалізації Проєкту з виконання наукових досліджень і розробок (реєстраційний номер та назва Проєкту) 2020.01/0155 «Наука для безпеки людини та суспільства».

Рішення наукової ради Національного фонду досліджень України щодо визначення переможця конкурсу «Наука для безпеки людини та суспільства» протокол від «16-17» вересня 2020 року № 21.

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОЄКТ

Тривалість виконання Проєкту
Початок – 30.10.2020 р.;
Закінчення – 15.12.2021 р.

Загальна вартість Проєкту, грн: 5 423 235,00
Вартість Проєкту по роках, грн.:
1-й рік – 1 061 835,00
2-й рік – 4 361 400,00

2. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКОНАВЦІВ ПРОЄКТУ

до виконання Проєкту буде залучено 6 виконавців, з них:
доктори наук – 2;
кандидати наук – 4;
інші працівники – 0.

**3. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ГРАНТООТРИМУВАЧА ТА ОРГАНІЗАЦІЮ(І)
СУБВИКОНАВЦЯ(ІВ) ПРОЄКТУ**

Назва організації: Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України
Код ЄДРПОУ/ПН: 23464860
Підпорядкованість: Національна академія правових наук України
Адреса: вул. Пушкінська, буд. 49, м. Харків, Харківська обл., 61002, Україна

Телефон: 380577060291
 Телефон: 380577006581
 E-mail: ivpz@aprn.rol.net.ua

4. ОПИС ПРОЄКТУ

4.1. Мета Проєкту (до 200 знаків): визначити соціальні, правові, кримінологічні та інші негативні для України та українського суспільства негативні наслідки від поширення різних пандемій та епідемій, розробити концепцію безпечного для громадян соціального та правового середовища, вільного від наслідків пандемій та епідемій.

4.2. Основні завдання Проєкту (до 400 знаків):

проведення емпіричного вивчення явища;
 здійснення ретроспективного аналізу боротьби з пандеміями й епідеміями;
 оцінка сучасного стану санітарно-епідемічної ситуації та її вплив на санітарне та епідемічне благополуччя населення України;
 розробка поняття та класифікація соціально-правових й кримінологічних наслідків пандемій;
 опрацювання перспективних напрямів і заходів з їх обмеження.

4.3. Детальний зміст Проєкту:

Сучасний стан проблеми (до 400 знаків):

Сучасний стан проблеми в Україні визначають такі індикатори:
 відсутність стабілізуючих ситуацію заходів;
 неналежний стан законодавства і правовий нігілізм;
 низькі рівні епідемічної культури і свідомості громадян;
 неефективний розподіл ресурсів і функцій між соціальними інституціями, що протидіють пандемії;
 біполярність соціально-психологічного стану суспільства: соціальна ізоляція vs інфодемія.

Новизна Проєкту (до 400 знаків)

Проєкт є першою в Україні комплексною науковою розробкою щодо з'ясування впливу на українське суспільство в різних сферах наслідків поширення пандемії COVID-19 та моделювання системи стабілізаційних заходів із нейтралізації останніх як під час карантинних заходів, так і у постпандемічний період. В основі дослідження – результати узагальнення оцінок фахівців і думки громадян.

Методологія дослідження (до 400 знаків)

В основі методології – системний підхід, що базується на розумінні природного походження вірусу й визначає інструментальну частину, представлену необхідними для отримання, аналізу і презентації результатів методами. Основні методи: конкретно-соціологічні, статистичні, інфографіка, класифікація, історичний, синтез, аналіз, індукція, дедукція, аналогія, формально-логічний, моделювання, верифікація.

5. ОТРИМАНІ НАУКОВІ АБО НАУКОВО-ТЕХНІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ (до 2 сторінок) в поточному році/ в рамках реалізації Проєкту, зокрема:

5.1. Опис наукових або науково-технічних результатів, отриманих в рамках виконання Проєкту (із зазначенням їх якісних та кількісних (технічних) характеристик)

Результати дослідження ґрунтуються на: опитуванні 2 388 громадян, 843 медичних працівників, 710 працівників, які здійснюють епідеміологічний нагляд (спостереження), 129 членів громадських організацій і волонтерів, 116 фахівців у галузі економіки та фінансів, 1 751 співробітника Національної поліції щодо наслідків пандемії COVID-19 та шляхів їх усунення; описі нинішньої санітарно-епідемічної ситуації; аналізі законодавства та ін.

Здійснено ретроспективний аналіз боротьби з пандеміями у масштабах світу та України; розроблено поняття соціально-правових та кримінологічних наслідків від пандемій та проведено їх класифікацію; визначено взаємозв'язок пандемій та епідемій з рівнем, структурою, характером та іншими кількісними й якісними показниками злочинності в Україні; оцінено сучасний стан санітарно-епідемічної ситуації та її вплив на санітарне та епідемічне благополуччя населення України; досліджено вплив карантину у межах запобігання гострій респіраторній хворобі COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на злочинність в Україні; встановлено коло суб'єктів щодо усунення соціально-правових та кримінологічних наслідків пандемій в Україні; з'ясовано основні об'єкти запобіжної дії під час усунення різноманітних наслідків пандемій в Україні; запропоновано перспективні напрями з обмеження поширення різних наслідків пандемій в Україні; запроваджено систему індикаторів стану правопорядку у країні, що встановлені на підставі виявлення кореляції між карантинними обмеженнями та характером злочинності; здійснено поширення правового і кримінологічного знання щодо негативних наслідків явища епідемій/пандемій небезпечних хвороб та шляхів їх усунення; запропоновано введення практики оперативного кримінально-правового аналізу негативних наслідків поширення епідемій/пандемій, що впливають на стан правопорядку у державі; напрацьовано теоретичне підґрунтя для формування «карантинної» свідомості населення України.

Розроблено: аналітичну довідку з пропозиціями щодо підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів, органів державної влади і місцевого самоврядування у період боротьби з пандеміями й епідеміями та режиму карантину; 6 пам'яток для громадян щодо зменшення їх віктимізації від різних кримінальних та адміністративних правопорушень та уникнення фонових для злочинності явищ у період пандемій; концепцію безпечного для громадян України соціального та правового середовища, вільного від наслідків пандемій та епідемій; рекомендації щодо внесення змін і доповнень до чинного законодавства України на предмет усунення суперечностей і правових прогалин при уведенні режиму надзвичайного стану, надзвичайної ситуації, карантину на території усієї держави чи окремих її регіонів, у тому числі щодо юридичної відповідальності за порушення вимог карантинних обмежень, дотримання санітарно-епідемічних заходів (відбиті у 2 законопроектах).

За результатами дослідження: опубліковано 15 наукових статей (12 – у фахових виданнях України категорії «Б», 3 – у зарубіжному виданні, що входить до бази «SCOPUS»); підготовлено 38 тез наукових доповідей (37 опублікованих та 1 прийняті до опублікування).

5.2. За наявності науково-технічної продукції обґрунтування її переваг у порівнянні з існуючими аналогами

Немає

5.3. Практична цінність отриманих результатів реалізації Проєкту для економіки та суспільства (стосується проєктів, що передбачають проведення прикладних наукових досліджень і науково-технічних розробок)

Практичну цінність мають такі отримані результати проведеного дослідження: 1) розроблені пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства; 2) напрацьовані пропозиції та рекомендації для органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських структур щодо злагодженого реагування на існуючі епідемічні й пандемічні загрози і ризики та щодо підвищення ефективності їх діяльності; 3) запроваджена система індикаторів стану правопорядку у країні, що встановлені на підставі виявлення кореляції між карантинними обмеженнями та характером злочинності, яку необхідно враховувати та використовувати у практичній площині під час оперативного кримінально-правового аналізу негативних наслідків поширення епідемій/пандемій, що впливають на стан правопорядку у державі; 4) напрацьоване та поширене правове і кримінологічне знання щодо негативних наслідків явища епідемій/пандемій небезпечних хвороб та шляхів їх усунення; 5) пропозиції із формування «карантинної» свідомості населення України, що відбиті в пам'ятках для громадян щодо зменшення їх віктимізації від різних кримінальних та адміністративних правопорушень та уникнення фонових для злочинності явищ у період пандемій.

5.4. Опис шляхів та способів подальшого використання результатів виконання Проєкту в суспільній практиці.

Можливими галузями знань, в яких можуть бути в подальшому використані результати представленого дослідження, є: право, соціологія, інформаційні системи та технології, освіта, психологія, управління, економіка, банківська справа і фінанси, медицина і санітарія, епідеміологія та ін.

Напрацьовані результати можуть бути використані:

1. У правовій сфері:

- при розробці і прийнятті Кабінетом Міністрів України Концепції безпечного для громадян України соціального та правового середовища, вільного від наслідків пандемій та епідемій;
- при внесенні змін до: Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо вдосконалення регламентації відповідальності за порушення карантинних правил (ст. 44³); Кримінального кодексу України щодо вдосконалення регламентації відповідальності за порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням (ст. 325), а також за підроблення документів, що порушує правовий режим воєнного чи надзвичайного стану або надзвичайної ситуації у ч. 3 ст. 358 та ч. 2 ст. 366; законів України “Про правовий режим надзвичайного стану” від 16.03.2000 р. № 1550-III (щодо вдосконалення положень статей 1, 2, 7, 8); “Про захист населення від інфекційних хвороб” від 6 квітня 2000 р. № 1645-III (щодо вдосконалення положень статей 1, 12, 22, 29); “Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення” (щодо вдосконалення положень статей 27, 28);
- при подальшому формуванні законодавства України у сфері біологічної безпеки, включаючи відповідні стратегії, програми й плани дій на загальнодержавному, регіональному і навіть локальному рівнях;
- при застосуванні норм ст. 44³ Кодексу України про адміністративні правопорушення, ст. 325 Кримінального кодексу України;

2. У соціальній сфері для:

- розробки державними та місцевими органами влади, фахівцями, представниками громадськості та іншими зацікавленими суб’єктами соціально-економічної та фінансової стратегії розвитку держави з урахуванням форс-мажорних обставин епідемічного характеру;
- оцінки органами державної влади наслідків, зумовлених поширенням пандемії COVID-19;
- удосконалення організації та посилення ефективності діяльності правоохоронних органів, органів державної влади і місцевого самоврядування у період режиму карантину та боротьби з пандеміями й епідеміями;
- зменшення віктимізації різних груп населення в умовах режиму карантину;
- скорочення соціально-психологічного напруження в українському суспільстві внаслідок підвищення епідемічної культури населення, що передбачає суворе дотримання вимог карантинних обмежень, включаючи соціальну ізоляцію;
- посилення ефективності вакцинаційної кампанії у боротьбі з пандемією COVID-19;
- подальшої суспільної актуалізації проблеми епідемічного неблагополуччя населення України;
- підвищення ефективності реагування органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадськості на існуючі епідемічні виклики і загрози;
- убезпечення громадян від існуючих соціально-правових та кримінологічних наслідків епідемій та пандемій;
- посилення національної безпеки у сфері здоров’я населення;
- стабілізації криміногенного стану у державі в пандемічний та постпандемічний періоди.

Примітка: Анотований звіт не містить відомостей, заборонених до відкритого опублікування.

Науковий керівник Проєкту

радник при дирекції

Борисов В. І.

